

Aldona Maria PIWKO

Wyższa Szkoła Teologiczno-Humanistyczna w Podkowie Leśnej¹

Instytut Turystyki / Zakład Badań Tekstów Kulturowych

piwkoaldona@gmail.com

ORCID 0000-0003-2300-4306

<https://doi.org/10.34739/dsd.2020.01.08>

MUZUŁMAŃSKI TERRORYZM W KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ. RADYKALIZACJA POGLĄDÓW RELIGIJNYCH WŚRÓD IMIGRANTÓW Z BLISKIEGO WSCHODU

ABSTRAKT: Artykuł jest analizą aktualnej sytuacji w krajach Unii Europejskiej, spowodowanej „napięciem terrorystycznym” i definiuje zjawisko muzułmańskiego terroryzmu religijnego. Omówiono wybrane akty terroryzmu dokonane w Europie w latach 2015–2019 w kontekście muzułmańskiego radykalizmu religijnego. Zwrócono uwagę na profil muzułmańskiego terrorysty oraz motyw jego działania i gotowość na samobójczą śmierć. Ponadto w artykule omówiono przyczyny radykalizacji poglądów wśród muzułmanów żyjących w Europie. Kształtowanie postaw radykalnych w społeczności muzułmańskiej jest sposobem obrony wartości religijnych przed agresją kulturową Zachodu. Istotne znaczenie posiadają także centra religijne islamu, a więc imamowie oraz meczety, które są finansowane przez radykałów muzułmańskich.

SŁOWA KLUCZOWE: Islam, terroryzm, zamach, religia, atak

MUSLIM TERRORISM IN EUROPEAN UNION. RADICALIZATION OF RELIGIOUS VIEWS AMONG IMMIGRANTS FROM MIDDLE EAST

ABSTRACT: The article is an analysis of the current situation in European Union caused by the "terrorist tension" and defines the phenomenon of Muslim religious terrorism. Selected terrorist acts made in Europe in 2015-2019 in the context of religious radicalism were discussed. Attention was paid to the profile of the Muslim terrorist and the motives of his actions and readiness for suicide. In addition, the article discusses the reasons for the radicalization of views among Muslims living in Europe. Shaping radical attitudes in the Muslim community is a way of defending religious values against Western cultural aggression. Also important are religious centers of Islam, and therefore imams and mosques, which are financed by Muslim radicals.

KEYWORDS: Islam, terrorism, attempt, religion, attack

---

¹ Polish College of Theology and Humanities in Podkowa Leśna; Poland.

WPROWADZENIE

Przemoc towarzyszy ludzkości od samego początku jej istnienia. Służy agresorom do wywieraniem nacisku, aby osiągnąć egoistyczne cele oraz dążenia. Terror, słowo w języku łacińskim oznaczające strach, grozę, jest również rodzajem przemocy, obecnym w świecie od zawsze. Zazwyczaj jest on powiązany z władzą lub dążeniem do niej, najczęściej przy pomocy do okrutnych środków, umożliwiających uzyskanie założonych wcześniej celów. Terroryzm natomiast jest zjawiskiem powstałym i ukształtowanym stosunkowo niedawno, jako swoisty produkt nowoczesności, którego szczególny rozwój nastąpił w czasach współczesnych, dzięki postępowi cywilizacyjnemu, a także rozwojowi środków społecznego przekazu. Inicjatorom określonych postępów zależy bowiem na odpowiednim nagłośnieniu medialnym stawianych żądań. Mimo że termin „terroryzm” ten towarzyszy człowiekowi od XXI w. niemal codziennie, nie ma jednej definicji opisującej, czym jest. Powszechnie przyjmuje się, że zjawisko to jest użyciem siły lub przemocy psychicznej przeciwko ludności osobom, którego celem jest zastraszenie i wymuszenie ustępstw na drodze do realizacji określonych celów. Działania terrorystyczne najczęściej kierowane są przeciwko małym grupom, aby w ten sposób zmusić pozostałą część społeczeństwa do określonych zachowań².

Problem terroryzmu w Europie nie jest zjawiskiem nowym, a zarazem jest bardzo złożony, dlatego może on być analizowany w różnych ujęciach i aspektach. Niniejszy artykuł jest prezentacją aktualnej sytuacji w wybranych krajach Unii Europejskiej, spowodowanej „napięciem terrorystycznym”. Podjęta zostanie analiza wybranych aktów terroryzmu dokonanych we Francji, Belgii, Niemczech i Hiszpanii, a więc państwach o znaczącej liczbie społeczności muzułmańskiej oraz dużym odsetku cudzoziemców pochodzących z kręgu kultury islamu. Zastosowano podejście fenomenologiczne stosowane w badaniach religii.

Niniejsza analiza obejmuje lata 2015–2019, kiedy dochodziło w tych krajach do ataków, dokonywanych w imię radykalizmu religijnego. Ponadto zwrócona zostanie uwaga na profil muzułmańskiego terrorysty oraz motyw jego działania. W prezentacji tematu zostaną udzielone odpowiedzi na pytania: czy religia może być źródłem terroryzmu? czym jest terroryzm religijny? I wreszcie: dlaczego radykalizują się poglądy społeczności muzułmańskich żyjących w Europie?

Już na początku analizy zjawiska terroryzmu inspirowanego islamem należy odpowiedzieć na podstawowe pytanie: jaki jest wpływ religii na zjawisko terroryzmu? W jaki sposób religia inspiruje lub nie do podejmowania radykalnych działań wymierzonych przeciwko innym ludziom? Na takie pytania, już na początku nasuwają się dwie odpowiedzi. Pierwsza, kategorycznie stwierdzająca, że religia nie może być inspiracją do zła. Religia jako system wierzeń oraz praktyk ukierunkowanych na relację człowieka do różnie pojmowanego Absolutu, który może być Bogiem osobowym, bóstwem, przedmiotem, ideą, jest z definicji zorientowana na sacrum, świętość i dobro. Zdaniem części specjalistów zatem w religii nie ma miejsca na zło, ponieważ przeczy to jej zadaniom, a tym samym nie może

² Cf. B. Hołyst, *Terroryzm*, Warszawa 2009, t. 1, s. 47–58.

być źródłem terroryzmu. Ponadto istnieją teorie stwierdzające, że religie nigdy nie były źródłem konfliktów, wojen, terroru, nierównego traktowania wyznawców innych religii. Często natomiast były uzasadnieniem zachowań grupy ludzi: fanatyków, integrystów, fundamentalistów przekonanych, że postępują w zgodzie z wiarą. Należy jednak podkreślić, że to nie religia spowodowała określone działanie, a nadinterpretacja doktryny. Druga natomiast odpowiedź na postawione wyżej pytanie, wskazuje religię jako źródło wszelkiego zła³. I właśnie to rozumienie stanowi oś niniejszego artykułu.

Niniejszy artykuł ma na celu identyfikację zachowań terrorystycznych, kształtujących się w środowiskach muzułmańskich, ze szczególnym uwzględnieniem Europy Zachodniej. Nadto istotne jest także wyjaśnienie przyczyn radykalizacji poglądów wśród wyznawców islamu, urodzonych i wychowanych w warunkach europejskich. Istotnym elementem artykułu jest egzemplifikacja ataków terrorystycznych, przeprowadzonych przez agresorów w wybranych miastach Europy. W artykule zastosowano analizę źródeł poszerzoną o studium przypadku, ze szczególnym uwzględnieniem psychologicznych i religijnych aspektów działania terrorystów w radykalnym islamie. Ze względu na czas, w którym dokonywały się analizowane wydarzenia, większość publikacji wykorzystanych w niniejszym artykule, pochodzi z 2016 roku. Na uwagę niewątpliwie zasługuje syntetyczna publikacja Krzysztofa Izaka, *Leksykon organizacji i ruchów islamistycznych*⁴. Istotną pozycją jest także publikacja pod redakcją Janusza Balickiego i Wojciecha Necla *Kryzys migracyjny w Europie. Wyzwania etyczne, społeczno-kulturowe i etniczne*⁵. Wspomnieć także należy o literaturze angielskojęzycznej, wśród której istotnymi dokonaniem są badania, usystematyzowane przez Alexa Schmidta w *The Routledge Handbook of Terrorism Research*⁶ oraz Richarda Jacksona w *Routledge Handbook of Critical Terrorism Studies*⁷. Najbardziej aktualne informacje zamieszczane są w Internecie, dlatego dołożono wszelkich starań, aby pochodziły z wiarygodnych źródeł i były informacjami sprawdzonymi.

MUZUŁMAŃSKI TERRORYZM

W powszechnym przekonaniu terroryzm łączony jest niemal wyłącznie z islamem, co buduje fałszywe przekonanie. Dzieje się tak dlatego, że współczesny międzynarodowy terroryzm muzułmański jest elementem islamskiego fundamentalizmu, szczególnie popularnego na początku XX w.⁸ Akty terroryzmu nie posiadają przynależności religijnej. Tylko w historii XX w. wielokrotnie po ten rodzaj osiągnięcia indywidualnych celów sięgali chrześcijanie, buddyści, wyznawcy judaizmu i wielu innych tradycji religijnych. Prawdą

³ Cf. A. Parzymies, *Słowo wstępne*, [w:] *Islam a terroryzm*, red. A. Parzymies, Warszawa 2003, s. 10–11.

⁴ Vide: K. Izak, *Leksykon organizacji i ruchów islamistycznych*, Warszawa 2016.

⁵ Vide: *Kryzys migracyjny w Europie. Wyzwania etyczne, społeczno-kulturowe i etniczne*, red. J. Balicki, W. Necel, Warszawa 2017.

⁶ Vide: *The Routledge Handbook of Terrorism Research*, red. A. Schmid, New York 2011.

⁷ Vide: *Routledge Handbook of Critical Terrorism Studies*, red. R. Jackson, New York 2016.

⁸ Cf. S. Bar, *The religious sources of Islamic terrorism*, „Policy Review” 2004, nr 3, s. 27–38.

natomiast jest, że począwszy od stycznia 2015 r. co kilkanaście tygodni świat obiegła informacja o kolejnych atakach terrorystycznych, których sprawcami w przeważającej liczbie były osoby utożsamiające się z islamem. W wielu przypadkach do przeprowadzenia zamachu przyznają się bojownicy tzw. Państwa Islamskiego, chcąc w ten sposób podkreślić swoją aktywność nie tylko na Bliskim Wschodzie, lecz również w Europie⁹.

Fascynacja ideologią promowaną przez tzw. Państwo Islamskie niezwykle łatwo przyjmowana jest przez imigrantów rozczarowanych aktualną sytuacją w państwach Unii Europejskiej. Podkreślić w tym miejscu należy, że rozczarowaniu ulegają nie tylko nowoprzybyli cudzoziemcy z Bliskiego Wschodu, lecz także ci zasiedziali w Europie, często urodzeni na Starym Kontynencie. Dlatego takie osoby chętnie przystępują do organizacji terrorystycznych, aby zmanifestować swoje poglądy oraz dokonać „wiekopomnego” dzieła, chociażby stając się terrorystą-samobójcą.

MOTYWY DZIAŁANIA TERRORYSTY-SAMOBÓJCZY

Definicja określa terroryzm samobójczy jako akty terroryzmu, w których śmierć sprawcy jest koniecznym warunkiem do ich przeprowadzenia. A zatem, aby podjęta misja spełniła oczekiwania i przyniosła zamierzone efekty, zamachowiec musi zginąć w trakcie ataku. W przeciwnym razie akcja jest uznawana za niezaistniałą, nawet jeśli w jej wyniku były ofiary śmiertelne. Samobójcze ataki terrorystyczne są skuteczną strategią działania, powodują bowiem szkody w liczbie osób zabitych i rannych oraz przynoszą szkody materialne, a także psychologiczne, zwłaszcza wzbudzenie paniki wśród ludności cywilnej¹⁰. Terrorystyczne zamachy samobójcze są stosowane od niedawna. Pierwszy atak terrorystyczny tego rodzaju został przeprowadzony 11 listopada 1982 r. w Libanie przez członka Hezbollahu, Ahmeda Kassira. Za ten czyn po śmierci nadano mu przydomek *amir asz-szuhada*, co oznacza księżę męczenników¹¹.

Rodzi się zatem pytanie dotyczące profilu psychologicznego terrorysty-samobójcy oraz motywów kierujących go do podjęcia zadania polegającego na złożeniu ofiary z życia. Niezwykle trudno jest przekonać odbiorców, że terroryzm nie jest formą walki popieraną przez islam jako system religijny¹². Dzieje się tak dlatego, że odwołują się do niego przedstawiciele różnych skrajnych, ekstremistycznych ugrupowań muzułmańskich. Samobójstwo zaś należy do największych grzechów, jakich może dopuścić się człowiek. Islam jednoznacznie potępia celowe targnięcie się na własne życie. Czyn taki jest określany mianem *haram*, czyli całkowicie zabroniony. Samobójstwo jest także wyrazem zwątpienia w Boga i braku cierpliwości w przewyciężaniu trudności.

⁹ Cf. A. Schmid, *The Definition of Terrorism*, [w:] *The Routledge Handbook...*, *op. cit.*, s.39.

¹⁰ Cf. B. Hołyst, *Terroryzm...*, *op. cit.*, s. 830–832.

¹¹ Cf. K. Izak, *Leksykon...*, *op. cit.*, s. 240.

¹² Cf. M. Dziekan, *Islam*, Warszawa 2005, s. 143.

IDEA SHAHIDA

Samobójcze ataki przeprowadzane przez zamachowców, odwołujących się w swoim działaniu do religii, usprawiedliwane są wypaczoną ideą męczeństwa. Idea *shahida*, a więc świadka, męczennika odnosi się do osoby oddającej własne życie w sprawie wiary. Za najwyższe poświęcenie oczekuje nagroda wieczna, szczęśliwe życie w raju, bez konieczności oczekiwania Dnia Sądu Ostatecznego, ponieważ wybaczone zostają im wszystkie grzechy. Wyznawcy islamu wierzą, że Bóg nagradza rajem tych, którzy umarli w tragicznych okolicznościach. Szahidami są ofiary epidemii, pożarów, topielcy, a także kobiety zmarłe podczas porodu. Najbardziej popularnymi szahidami są jednak ci, którzy zginęli w walce z niewiernymi i ta interpretacja męczennika za wiarę jest najczęściej wypaczana. Należy pamiętać, że warunkiem otrzymania obiecanej nagrody jest właściwa wiara, szczerłość, wytrwałość i wdzięczność wobec Boga. Męczeństwo w tradycji islamu jest także wewnętrzną walką prowadzoną przez człowieka, mającą na celu dążenie do samodoskonalenia, zgodnie z zasadami wiary. Z tego powodu przeważająca część społeczności muzułmańskiej uważa, że samobójstwo uniemożliwia osiągnięcie raju¹³.

PROFIL MUZULMAŃSKIEGO TERRORYSTY

Pierwotny profil psychologiczny muzułmańskiego terrorysty-samobójcy określał sprawcę jako młodego mężczyznę, zazwyczaj biednego, słabo wykształconego i nieporadnego życiowo, a przez to wyrzuconego na margines społeczności. Wraz z rozwojem popularności ataków samobójczych charakterystyka ta uległa jednak podważeniu oraz dość radykalnej zmianie. Coraz częściej zamachowcami-samobójcami były i są nadal osoby dobrze oraz bardzo dobrze wykształcone (również studenci), zaliczające się do regionalnej inteligencji, a także dobrze sytuowane finansowo. Zamachowcami są już nie tylko mężczyźni, lecz także kobiety i dzieci, najczęściej w wieku 16–28 lat. Impulsem do przeprowadzenia ataku samobójczego nie jest również alkohol, narkotyki i inne substancje psychoaktywne. Podkreślić należy, że zazwyczaj terrorystami nie są osoby chore psychicznie, niepoczytalne lub o skłonnościach psychopatycznych, ponieważ jako osoby, których działanie jest nieprzewidywalne, są wykluczane z organizacji terrorystycznej już na etapie rekrutacji¹⁴.

Jak już wcześniej podkreślono, terroryzm nie posiada przynależności religijnej, osobiste zaangażowanie potencjalnego zamachowca w sprawy religijne może jednak sprzyjać podejmowaniu aktów agresji w imię Absolutu. Tym samym motywacja zamachowca-samobójcy jest zróżnicowana i trudna do precyzyjnego określenia. Chcąc ustalić profil muzułmańskiego terrorysty-samobójcy, można wyróżnić pewne cechy charakterystyczne, do których niewątpliwie należy atmosfera środowiska, otoczenia i wychowania. Z badań wynika, że terrorysta-samobójca wzrasta w zamkniętym systemie społecznym, pielęgnującym

¹³ Cf. Męczennik, [w:] *Kultura islamu. Słownik*, red. J. Danecki, Warszawa 1997, s. 137.

¹⁴ Cf. B. Hołyst, *Terroryzm...*, *op.cit.*, s. 830.

nienawiść i przemoc. Na kształtowanie postawy potencjalnego zamachowca oddziałują rodzina, szkoła oraz meczet, w których przekazuje obecny był kult martyrologiczny. Ponadto potencjalny terrorysta-samobójca doświadczył w życiu traumy, np. był świadkiem zabójstwa bliskiej osoby, był poniżany. Wydarzenia te potęgują chęć zemsty, a także pielęgnują nienawiść. Samobójczy atak terrorystyczny jest dokładnie planowany przez organizację terrorystyczną, rodzina zamachowca zaś otaczana opieką, by mogła czuć dumę z bohaterskiego czynu członka rodziny¹⁵.

CHARAKTERYSTYCZNE CECHY TERRORYSTY

Podkreślono wcześniej, że terrorysta nie może być osobą zaburzoną psychicznie. Potwierdzają to także liczne badania, wskazujące na sprawnie myślących i precyzyjnie działających ludzi. Owa sprawność psychiczna jest niezwykle ważna ze względu na konieczność dokładnego wykonania zaplanowanej operacji, często przeprowadzanej na terytorium obcego państwa. Eksperci psychologii wskazują również na główną motywację kierującą terrorystami – kategorie moralne. A tymi w przypadku terroryzmu muzułmańskiego będą wartości związane z Bogiem, wartością ludzkiego życia, honorem, ale też chęcią zemsty¹⁶.

Istotnym elementem działalności terrorystycznej jest poczucie wyobcowania w nowej, dominującej kulturze, w tym przypadku europejskiej, które często spowodowane jest bezrobociem. Trudność w znalezieniu pracy, umożliwiającej stałe zarobkowanie rodzi frustrację, będącą najczęstszym czynnikiem aktywującym działania terrorystyczne. Subiektywne poczucie marginalizacji w otaczającym społeczeństwie powoduje także niepewność własnej tożsamości oraz trudności w jej identyfikacji. Ów stan niepewności tego, kim się jest, sprzyja hołdowaniu sztywnym i skrajnym przekonaniom, których zadaniem jest ochrona przed całkowitym zagubieniem¹⁷.

Dyskryminacja w miejscu zamieszkania, a w Europie są to często biedne dzielnice, usytuowane na obrzeżach miast. Elementem potęgującym alienację społeczeństw muzułmańskich jest kultywowanie odrębności wraz z próbą odtworzenia rodzimych warunków społeczno-kulturowych w krajach pobytu. W sposób szczególny ten czynnik uwidacznia się w środowisku muzułmańskim, ponieważ tworzą one własne, odrębne i izolowane enklawy, funkcjonujące w oparciu o znacząco odmienne niż w Europie normy oraz wartości. Zdarza się także, że reprezentanci muzułmańskich ugrupowań radykalnych, domagają się nadania autonomicznego statusu takim enklawom, w których obowiązującym byłoby prawo *szari'i*¹⁸.

Wstąpieniu w szeregi ugrupowań o charakterze terrorystycznym sprzyja także początkowo drobna przestępczość, prowadząca do więzienia, której konsekwencją często jest wzrost działalności kryminalnej. Bardzo często w krajach Europy Zachodniej radykalizacja poglądów

¹⁵ Cf. M. Lasota, *Czynniki motywujące sprawców samobójczych ataków terrorystycznych*, „Obronność. Zeszyty Naukowe Wydziału Zarządzania i Dowodzenia Akademii Obrony Narodowej” nr 1, 2012, s. 128–129.

¹⁶ Cf. I. Tellidis, *Religion and Terrorism*, [w:] *Routledge Handbook of Critical...*, op. cit., s. 291–312.

¹⁷ Cf. *Być terrorystą*, <http://www.newsweek.pl/inne/raport/byc-terrorysta,29650,1,1.html>, (4.01.2020).

¹⁸ Cf. R. Raczyński, *Wpływ migracji międzynarodowych na bezpieczeństwo wewnętrzne państwa*, „Bezpieczeństwo. Teoria i Praktyka” 2015, nr 2, s. 20.

dokonywa się właśnie w więzieniu, gdzie następuje swoiste „przebudzenie” religijne. Wysoki poziom frustracji osadzonych muzułmanów potęguje poczucie wyobcowania i odrzucenia przez środowisko europejskie. Zakład penitencjarny jest również dobrym miejscem do werbowania nowych zwolenników¹⁹. Brak skutecznej metody resocjalizacji sprawia, że po opuszczeniu zakładu karnego zradykalizowany muzułmanin odbywa podróż inicjacyjną do jednego z krajów muzułmańskich, w których szkoleni są bojownicy, określane mianem dżihadystów. Najczęstszymi kierunkami owej podróży inicjacyjnej są Syria, Afganistan i Jemen.

Problem radykalizacji poglądów religijnych w zachodnioeuropejskich zakładach karnych jest coraz większy. Służby Niemiec, Francji i Wielkiej Brytanii odnotowują nieustanny wzrost skrajnych postaw wśród osadzonych muzułmanów. Na ten problem szczególną uwagę zwrócono po zamachu terrorystycznym na redakcję „Charlie Hebdo” w 2015 r. w Paryżu. Sprawcy, Cherif Kouachi i Amedy Coulibaly, spotkali się w jednym z francuskich więzień, pozostając tam pod wpływem terrorysty powiązanego z Al-Ka’idą²⁰.

Jeszcze do niedawna głównymi miejscami rekrutacji kandydatów na potencjalnych terrorystów były wyższe uczelnie. Po 2015 r. znacznie częściej bojowników poszukuje się w placówkach penitencjarnych. Według raportu Międzynarodowego Centrum Badań nad Radykalizacją i Polityczną Przemocą dzieje się tak dlatego, że w więzieniach znajdują się często osoby marginalizowane przez społeczeństwo, u których poziom frustracji jest niezwykle wysoki, a odnowa życia zgodna z ortodoksyjnym prawem islamu wydaje się dobrym rozwiązaniem problemów. Ponadto osadzeni posiadają ważne umiejętności, jak chociażby posługiwanie się bronią, doświadczenia w działalności przestępczej oraz fałszerstwa dokumentów i pieniędzy. W ten sposób powstaje nowy rodzaj zagrożenia, będący powiązaniem przestępczości z terroryzmem. Dyrekcje zakładów penitencjarnych starają się umieszczać osadzonych w różnych blokach, aby uniemożliwić kontakty między muzułmanami o skłonnościach radykalnych. Drugim elementem przeciwdziałania w tworzeniu się siatek terrorystycznych jest zatrudnianie w więzieniach imamów o umiarkowanych i liberalnych poglądach na islam²¹.

Należy jednocześnie zwrócić uwagę na interesujące zjawisko związane z przyjęciem islamu w rodzimych zakładach karnych. Pracownicy Służby Więziennej w Polsce od kilku lat obserwują zwiększone zainteresowanie dokonaniem konwersji wśród Polaków osadzonych w więzieniach. W przeważającej części jednak zmiany religii nie są dyktowane głębokim przeżyciem duchowym, a jedynie indywidualną wygodą. Związane jest to z polskim prawem konstytucyjnym, gwarantującym wolność religii i wyznania. Bycie muzułmaninem sprawia, że osadzony otrzymuje bardziej urozmaicone posiłki, także takie, które nie zawierają wieprzowiny²².

¹⁹ Cf. M. Ziółek, *Fundamentalizm islamski a zagrożenia terrorystyczne we Francji*, „Eryda” nr 1, 2015, s. 143.

²⁰ Cf. *Francja walczy z radykalizacją muzułmanów. Na razie nieskutecznie*, <https://wiadomosci.wp.pl/francja-walczy-z-radykalizacja-wsrod-muzulmanow-na-razie-nieskutecznie-6025260141921409a>, (4.01.2020).

²¹ Cf. The International Centre for the Study of Radicalisation and Political Violence, *Criminal Past, Terrorist Futures: European Jihadists and the New Crime-Terror Nexus*, Londyn 2016, s. 30.

²² Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości, w którym zapisano, że posiłki wydawane osobom osadzonym muszą być przygotowane zgodnie z uwzględnieniem wymogów religijnych i kulturowych.

SKRAJNY RADYKALIZM MUZUŁMAŃSKI – SALAFICKI DŽIHADYZM

Problem z radykalizacją muzułmanów żyjących w Europie Zachodniej jest jednak osadzony znacznie głębiej, dotyczy on bowiem głównie salafizmu. Salafizm jest nurtem religijno-politycznym, który u swoich początków na przełomie XIII i XIV w. był ruchem reformatorskim, nawołującym od odnowy islamu i jednocześnie powrotu do źródeł tradycji. Słowo *salaf* znaczy przodek. Głoszone postulaty powrotu do korzeni i czystości religii stały się inspiracją XX-wiecznych fundamentalistów muzułmańskich. Obecnie w Niemczech jest on najbardziej dynamicznie rozwijającym się ruchem o charakterze ekstremistycznym. Urząd ds. Ochrony Konstytucji szacuje, że w Niemczech żyje ponad 10 tysięcy radykałów muzułmańskich, są tam 3 tysiące meczetów, z czego 12 pozostaje pod kontrolą salafitów, a ponad 100 deklaruje się jako sympatyzujące z tym ugrupowaniem. Należy jednak wyraźnie podkreślić, że praktykowanie radykalnej wersji islamu nie oznacza podejmowania działań terrorystycznych, aczkolwiek może sprzyjać rozwojowi takich skłonności. Prawdą jest, że osoby zafascynowane salafizmem wyjeżdżają do Syrii, by tam brać udział w walkach wspólnie z bojownikami tzw. Państwa Islamskiego. Po powrocie do Europy natomiast znacznie częściej wykazują skłonności do podejmowania aktów przemocy i terroryzmu²³. Zapewne z tego powodu salafici utożsamiani są z terrorystami oraz wielkim zagrożeniem dla Europy.

Jednym z czynników stygmatyzujących mężczyzn, przedstawicieli tego nurtu religijnego jest charakterystyczny wygląd zewnętrzny, a więc noszenie ubrań charakterystycznych dla Bliskiego Wschodu, a więc szerokie spodnie i długie koszule, często sięgające kolan, oraz długiej brody. Natomiast głównymi postulatami politycznymi są: odrzucenie demokracji będącej herezją, odrzucenie partii politycznych jako niezgodnych z islamem, ponieważ prowadzą do rozbicia jedności muzułmanów²⁴, oraz odrzucenie prawa wyborczego, zarówno biernego, jak i czynnego. Wszyscy odrzucający te reguły traktowani są jako niewierni, w tym także chrześcijanie i Żydzi, a wszelkie relacje z niewiernymi są surowo zakazane. Ostatecznym celem salafitów jest ustanowienie rządów teokratycznych, w których będą obowiązywały prawa *szari'i*, interpretowane zgodnie z obowiązującymi zasadami salafizmu²⁵.

Współczesny salaficki dżihadyzm nawiązuje także do myśli Braci Muzułmanów, egipskiej organizacji religijnej i społeczno-politycznej, założonej w 1928 roku. Zamysłem ideologów ugrupowania było wywołanie zmiany społecznej, mającej na celu ustanowienie dominacji islamu. Działalność Braci Muzułmanów rozwinęła się tuż po rozwiązaniu kalifatu, a więc centralnej władzy

Cf. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dn. 19 lutego 2016 r. w sprawie wyżywienia osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz. U. z 9.03.2016, poz. 302), § 2, pkt 5.

²³ *Cf. Rekordowa liczba radykalnych muzułmanów w Niemczech. Salafici zagrażają krajowi, <http://forsal.pl/artykuly/1119877,rekordowa-liczba-radykalnych-muzulmanow-w-niemczech-salafici-zagrazaja-krajowi.html>, (4.01.2020).*

²⁴ W 661 r. nastąpił pierwszy poważny rozłam w społeczności muzułmańskiej. Po śmierci zięcia Mahometa – Alego, wykształciły się dwa nurty: sunnizm i szyizm. Szyizm określany jest mianem stronnictwa lub partii Alego.

²⁵ *Cf. A. Ciechanowicz, Państwo Islamskie w Niemczech, Niemcy w Państwie Islamskim. RFN wobec rodzimych dżihadystów, Warszawa 2016, s. 20–21.*

religijnej dla świata islamu. Tym samym dostrzeżono konieczność odnowy islamu i przywrócenia dominującej funkcji religii w społeczeństwach muzułmańskich, w nowoczesnej epoce²⁶.

Radykalne nurty islamu są zdania, że normy i wartości religijne winny przenikać do polityki, a tym samym istnieje przekonanie o konieczności oddziaływania religii na społeczeństwo. A zatem wartości religijne i moralne islamu są nierozzerwalnie związane z życiem społecznym. Salaficki dżihadyzm stosuje trzy, główne rodzaje przemocy: polityczną, a więc przede wszystkim akty terrorystyczne, agresję skierowaną wobec innowierców oraz wobec przedstawicieli innych nurtów islamu.

PRZYCZYNY RADYKALIZACJI POGŁADÓW

Przyczyn radykalizacji poglądów religijnych, a także zachowań agresywnych w europejskiej społeczności muzułmańskiej jest wiele i o zróżnicowanej etiologii. Można wyróżnić trzy główne obszary radykalizacji: religijno-kulturowe, społeczne oraz polityczne²⁷.

U podstaw radykalizacji o podłożu religijno-kulturowym znajduje się subiektywne odczucie muzułmańskich imigrantów z Bliskiego i Środkowego Wschodu żyjących w Europie. Zazwyczaj są oni traktowani przez rdzennych obywateli poszczególnych państw z dużą niechęcią, a nierzadko także jako „zło konieczne”. Dodatkowo antagonizmy nasilają się ze względu na nieporozumienia kulturowe oraz religijne. Islam znacząco oddziałuje na życie codzienne swoich wyznawców. Inaczej niż ma to miejsce w społecznościach wyrosłych na gruncie tradycji chrześcijańskiej. Muzułmanie pozostający pod intensywnym wpływem religii postrzegani są jako ciemnogród, co nierzadko staje się powodem drwin i żartów. Narastająca frustracja potęgowana jest również obraźliwymi określeniami społeczności muzułmańskiej, jak chociażby „dzicz”, „brudasy”, „brązowi”, „islamy”.

Do przyczyn o podłożu społecznym należy zaliczyć utrudnienia w odnalezieniu się w nowych warunkach środowiskowych oraz o odmiennych zwyczajach, a nierzadko także brak integracji. Doświadczenia europejskie ukazują niewłaściwe działania w dążeniach do integracji społeczeństw z różnych kręgów kulturowych. Doprowadziły one do pogłębienia wzajemnej niechęci ze względu na brak wiedzy. Dodatkowo problemy te potęgowane są również barierą językową i brakiem fundamentalnych możliwości porozumienia. Konsekwencją tych wszystkich działań jest poczucie odrzucenia muzułmanów przez społeczność europejską. Prawidłowo przeprowadzony proces integracji kulturowej, powinien promować równorzędność spotkania kultur, zachowanie własnej (muzułmańskiej) tożsamości przy jednoczesnym otwarciu na kulturę społeczeństwa przyjmującego (europejskiego). W procesie tym dochodzi do połączenia wartości oraz cech dwóch kultur, u których podstawy znajduje się wzajemna akceptacja. Jednocześnie istotnym jest pozostawienie wolności wyboru kręgu kulturowego, w celu poradzenia sobie z określoną sytuacją. Integracja jest optymalną strategią właściwego funkcjonowania osoby lub

²⁶ Cf. Ł. Fyderek, *Radykalizm islamski: korzenie ideologii Państwa Islamskiego*, „Znak” 2016, nr 1 (728), s. 41–44.

²⁷ Cf. J. Balicki, *Radykalizacja muzułmanów w Europie – przypadek Wielkiej Brytanii*, [w:] *Kryzys migracyjny w Europie. Wyzwania etyczne, społeczno-kulturowe i etniczne*, red. J. Balicki, W. Necel, Warszawa 2017, s. 123–131.

grupy w społeczeństwie²⁸. Braki w tym aspekcie generują kolejne problemy, wśród których najpoważniejszym pozostaje kwestia aktywności zawodowej.

Przyczyną radykalizacji politycznej jest poczucie dyskryminacji, zarówno w wymiarze globalnym, jak i lokalnym. Powoduje ono pragnienie odwetu za doznane krzywdy. Aresztowani bojownicy Al-Ka'idy byli przetrzymywani w więzieniu Guantanamo na Kubie, gdzie – jak podają organizacje humanitarne – poddawani byli licznym torturom i poniżającemu traktowaniu. Działania Amerykanów wobec więźniów nie pozostały bez znaczenia. Okrutne zbrodnie dokonywane przez bojowników tzw. Państwa Islamskiego na zachodnich jeńcach są odpowiedzią na wydarzenia z Guantanamo. Nie bez znaczenia pozostają uniformy, w które ubrani są zachodni jeńcy, w podobnych bowiem więzieni byli Talibowie.

OBRONA WARTOŚCI RELIGIJNYCH PRZED AGRESJĄ KULTUROWĄ ZACHODU

U podstaw działań przemocowych, usprawiedliwianych islamem, najczęściej znajdują się frustracje narodowości arabskich, często zajmujących na arenie międzynarodowej, zwłaszcza w krajach wysokorozwiniętych, pozycję słabego. Pragnienie osiągnięcia lepszego statusu powoduje skrajne emocje, których efektem są ataki, wymierzone przeciwko teoretycznym wrogom, atakującym świat islamu na wielu płaszczyznach: militarnie, politycznie i kulturowo. Szeroko dostępna telewizja, która jeszcze do początków XXI w.²⁹ pozostawała w rękach zachodnich koncernów medialnych, kształtuje świadomość społeczeństw muzułmańskich. Lansuje liberalny styl życia, w którym wartości i normy religijne nie są najważniejsze. Telewizja postrzegana jest jako zagrożenie ze względu na jej powszechną dostępność, w przeciwieństwie do prasy i literatury, której zgłębianie wymagało umiejętności czytania, dlatego często w świecie muzułmańskim telewizja podlega cenzurze i licznym ograniczeniom.

Innym zagrożeniem, niemal całkowicie pozostającym poza kontrolą lokalnych władz, jest Internet. O jego sile oddziaływania na społeczeństwo można było się przekonać podczas wydarzeń związanych z Arabską Wiosną w styczniu 2011 r. Młodzież Egiptu i innych państw regionu zwoływała demonstracje przy pomocy mediów społecznościowych³⁰. Media i Internet w życiu społeczeństw bliskowschodnich w sposób szczególny oddziałują na młodzież, która zafascynowana kulturą łącińską, a także gwiazdami kultury masowej inspirowane zachodnią muzyką, stylem ubierania, a w konsekwencji znacznie częściej niż kilkanaście lat wcześniej łamie wartości moralne wynikające z islamu. Dodatkowo zarówno na Bliskim Wschodzie, jak i znacznie częściej w Europie i Stanach Zjednoczonych powstają

²⁸ Cf. M. Piegat-Kaczmarzyk, Z. Rejmer, *Psychologiczne skutki uchodźstwa*, [w:] *Inny w polskiej szkole*, red. E. Pawlic-Rafałowska, Warszawa 2010, s. 28.

²⁹ Pierwszy, prywatny, niekodowany dom mediowy na Bliskim Wschodzie powstał w Dubaju w 2002 r. Middle East Broadcasting Center wcześniej funkcjonował w Londynie.

³⁰ Cf. K. Bielińska, *Od Al-Dżaziry do Twittera. Wpływ mediów na Arabską Wiosnę*, „Przegląd Politologiczny” 2014 nr 1, s. 381–382.

ruchy społeczne propagujące feminizm muzułmański oraz muzułmańskie ruchy LGBT³¹. Otwarte promowanie postaw homoseksualnych³² jest dla wyznawców islamu nie do zaakceptowania, postrzegane jest bowiem jako sprzeniewierzenie się Bogu i jego prawom. Te obce kulturowo elementy, obecne w społecznościach muzułmańskich, stają się coraz częściej wspólnym wrogiem dla radykalnych wyznawców islamu. Stopniowe wyzyskiwanie krajów muzułmańskich ma na celu narzucenie własnego stylu życia oraz zniszczenie religii. Dlatego konieczne jest stawienie oporu. Dodatkowo wśród terrorystów istnieje przekonanie, że w świecie muzułmańskim nie istnieje właściwy rząd, zdolny do reprezentacji oraz obrony interesów islamu, dlatego należy ustanowić taki organ. Zapewne to przekonanie znalazło się u podstaw proklamacji samozwańczego kalifatu określanego obecnie mianem Daesh.

ZNACZENIE ŚRODOWISKA RELIGIJNEGO – IMAM I MECZET

Istotną funkcję w podjęciu decyzji dotyczącej samobójczego ataku terrorystycznego pełnią imamowie meczetów, którzy interpretują zasady Koranu. Edukacja religijna prowadzona w meczetach, jest ściśle połączona z poglądami sponsorów tychże meczetów. Placówki finansowane przez członków oraz sympatyków organizacji terrorystycznych stają się inkubatorami dla potencjalnych zamachowców. Są też miejscami radykalizacji poglądów społeczności muzułmańskiej. Problem ten nie dotyczy już tylko Bliskiego Wschodu, lecz wszystkich regionów współczesnego świata, gdzie żyje diaspora muzułmańska. W ostatnim czasie problem radykalizacji poglądów w sposób szczególnie dostrzegalny jest w Wielkiej Brytanii, Francji, Hiszpanii i Niemczech. Na kształtowanie postaw wpływają piątkowe kazania głoszone w meczetach przez radykalnych imamów. Myślą przewodnią w nauczaniu jest wróg uosabiany z zachodnią cywilizacją, pragnącą zdominować, a być może także zniszczyć porządek świata islamu. Dlatego ważnym jest prowadzenie z nią wojny na drodze Boga, a więc dżihadu³³. Ponadto w meczetach obecna jest gloryfikacja samobójczych ataków dokonanych w imię Boga przez członków ummy. Często zdjęcia zamachowców umieszczane są w swoistych *hall of fame*, aby w ten sposób można było oddawać należną im cześć, przy jednoczesnym zachęcaniu do naśladowania.

Cele terrorystów są zawsze polityczne, wrogowie zaś bliżej nieokreśleni. Mogą nimi być przedstawiciele odmiennych kultur i porządków prawnych, ale często także wrogami są inni muzułmanie, członkowie tej samej społeczności, stojący na drodze do realizacji własnych, indywidualnych i egoistycznych celów. Terrorysty odwołujący się do zasad islamu,

³¹ LGBT z ang. *Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender* – ruchy i stowarzyszenia zrzeszające mniejszości seksualne.

³² Nie oznacza to jednak, że krąg kultury muzułmańskiej nie zna zachowań homoseksualnych. *Vide*: A. Piwko, *Status mężczyzny w islamie*, „Collectanea Theologica” 80 (2010), z. 3, s. 184–195.

³³ *Cf.* S. Wudarski, *Terroryzm i jego konsekwencje społeczne i polityczne*, [w:] *Oblicza współczesnego terroryzmu*, red. K. Kowalczyk, W. Wróblewski, Toruń 2010, s. 99.

posługują się wyrwanymi z kontekstu ajatami koranicznymi, które u nieznającego kontekstu odbiorcy budzą strach, umacniając przekonanie o zagrożeniu płynącym ze strony islamu³⁴.

FINANSOWANIE RADYKALIZMU MUŻULMAŃSKIEGO

Arabia Saudyjska postrzegana jest jako główny sponsor mużulmańskiego radykalizmu w Europie. Dzieje się tak dlatego, że w arabskim królestwie obowiązuje surowy i konserwatywny nurt islamu. Wahhabizm powstał na Półwyspie Arabskim w XVIII w., będąc odpowiedzią na funkcjonujące wówczas w regionie działania laicyzacyjne, prowadzące do zaniechania praktyk religijnych. Obecnie wahhabizm saudyjski jest postrzegany w Europie jako główna przyczyna wszelkich problemów świata łącińskiego z islamem³⁵. Prawdą jest natomiast, że Saudyjczycy dysponują znacznymi środkami finansowymi, które przeznaczone są na działalność religijną i upowszechniającą islam. Ze wsparcia korzystają ośrodki kultury, instytucje edukacyjne oraz meczety nie tylko w Europie, lecz także w Azji i Afryce. Szacuje się, że wsparcie to kosztowało Saudyjczyków 56 mld euro w ciągu ostatnich 50 lat. W 2015 r., w trakcie szczytu uchodźczego z Bliskiego Wschodu do Europy, Arabia Saudyjska zadeklarowała wybudowanie 200 meczetów w Niemczech dla uchodźców, aby minęli stosowne miejsce do modlitwy. Informacja ta była niezwykle kontrowersyjna ze względu na fakt, że w tym czasie Saudyjczycy, a wraz z nimi także inne kraje Zatoki Perskiej, nie przyjęły uchodźców³⁶.

TERRORYZM W PAŃSTWACH UNII EUROPEJSKIEJ – WYBRANE PRZYKŁADY

W latach 2015–2017 przeprowadzono w Europie 22 duże zamachy terrorystyczne, w których zginęło 337 osób³⁷, a prawie 2 000 osób zostało rannych. W przeważającej większości sprawcami aktów agresji były osoby utożsamiające się z bojownikami tzw. Państwa Islamskiego. Europejskie ataki terrorystyczne najbardziej dotknęły Francję. Spowodowały one wprowadzenie stanu wyjątkowego na prawie dwa lata³⁸ w celu zlikwidowania zagrożenia terrorystycznego. Obecnie we Francji żyje największa społeczność mużulmańska w Unii Europejskiej i jest to blisko 6 mln ludzi, a więc 9% wszystkich mieszkańców kraju³⁹. Należy jednak podkreślić, że wyznawcy islamu we Francji to nie tylko imigranci z krajów Bliskiego Wschodu, lecz także liczna społeczność pochodząca z dawnych

³⁴ Cf. B. Hołyst, *Terroryzm...*, op. cit., s. 327.

³⁵ Problem ten jest bardzo złożony i wymaga pogłębionej refleksji nad całym zjawiskiem, ze szczególnym uwzględnieniem kontekstu kulturowego Arabii Saudyjskiej i jej przywiązań do tradycji religijnej.

³⁶ Cf. H. von Rainer, *Die arabische Halbinsel schottet sich ab*, <http://www.faz.net/aktuell/politik/fluechtlingskrise/die-golfstaaten-schotten-sich-gegenueber-fluechtlingen-ab-13789932.html>, (4.01.2020).

³⁷ Cf. O. Górczyński, *Islamski terroryzm to nie tylko wojna przeciw Zachodowi. Najczęstszymi ofiarami są mużulmanie*, <https://wiadomosci.wp.pl/islamski-terroryzm-to-nie-tylko-wojna-przeciw-zachodowi-najczestszymi-ofiarami-sa-muzulmanie-6027395461087873a?ticaid=11893c>, (4.01.2020).

³⁸ Stan wyjątkowy we Francji wprowadził prezydent François Hollande 13 listopada 2015 r., został zniesiony 1 listopada 2017 r. przez prezydenta Emmanuela Macrona.

³⁹ Cf. C. Hackett, *5 facts about the Muslim population in Europe*, <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2017/11/29/5-facts-about-the-muslim-population-in-europe/>, (4.01.2020).

kolonii zamorskich Francji, a więc głównie Algierii, Tunezji i Maroka, która przybyła do Europy po zakończeniu II wojny światowej. Osoby te są obywatelami Francji.

ATAK NA WOLNOŚĆ SŁOWA

Przełomowym atakiem terrorystycznym, który zapoczątkował serię tragicznych wydarzeń w Europie, był atak na redakcję satyrycznego francuskiego czasopisma „Charlie Hebdo” przeprowadzony 7 stycznia 2015 r. w Paryżu. W jego wyniku zginęło 12 osób, w tym ośmiu dziennikarzy. Zamachu dokonali obywatele francuscy, sympatycy ISIS, bracia Said i Cherif Kouachi⁴⁰.

Wydarzenie to stało się niejako zachętą dla innych dżihadystów do przeprowadzania ataków terrorystycznych w państwach Europy. Ponadto rozpoczęło serię ataków „z myślą przewodnią”, które można analizować nie tylko przez pryzmat zagrożenia bezpieczeństwa, lecz także jako głębokie, przemyślane zadania do wypełnienia, służące naprawie świata – oczywiście rozumiane bardzo indywidualnie i subiektywnie, zgodnie z ideą obowiązującą w tzw. Państwie Islamskim. Atak na redakcję „Charlie Hebdo” można określić mianem ataku na wolność słowa, która w świecie euroamerykańskim posiada niezwykle istotne znaczenie, stanowi bowiem jedną z podstawowych norm cywilizacyjnych, gwarantuje publiczne wyrażanie własnych poglądów, chociaż bywa używana do obrażania uczyć i wartości innych osób.

ATAK NA STYL ŻYCIA

Kolejną tragedią, która miała miejsce we Francji, była seria ataków terrorystycznych 13 listopada 2015 r. w Paryżu i jego okolicach. Zamachowcy w dobrze skoordynowanych akcjach zainicjowali ataki w kilku miejscach stolicy Francji: w pobliżu stadionu piłkarskiego Stade de France w Saint-Denis, w Teatrze Bataclan, w restauracji Petit Cambodge, w barze Le Carillon, a także w centrum rozrywkowym Les Halles. Wydarzenia paryskie można określić mianem ataku na styl życia, celem bojowników były bowiem popularne miejsca, w których Francuzi oraz turyści chętnie spędzali wolny czas. Do ataku terrorystycznego na styl życia doszło także w Manchesterze 22 maja 2017 r. przed salą, w której odbywał się koncert młodzieżowej idolki, Ariany Grande. Samotnym sprawcą był 23-letni Salman Abedie, z pochodzenia Libijczyk, urodzony w Manchesterze. Do zamachu przyznało się tzw. Państwo Islamskie.

ATAK NA RODZINĘ

Święto Narodowe we Francji obchodzone 14 lipca, upamiętniające wybuch Wielkiej Rewolucji Francuskiej, nazywane bywa Dniem Bastylii. Obecnie obchody tego święta mają

---

⁴⁰ Cf. Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, *Reakcje świata muzułmańskiego na zamach w Paryżu*, <https://www.bbn.gov.pl/pl/prace-biura/publikacje/analizy-raporty-i-nota/6404,Notatka-BBN-Reakcje-swiate-muzulmanskiego-na-zamach-w-Paryzu.html>, (4.01.2020).

charakter rodzinny, ponieważ obok oficjalnych państwowych uroczystości organizowanych jest wiele imprez rozrywkowych, które przyciągają całe rodziny. Wydarzenia w Nicei mogą być określane jako atak na rodzinę, ponieważ wśród świętujących Dzień Bastylli było wiele rodzin z dziećmi, wracających z pokazu sztucznych ogni. Działania zamachowca utożsamiającego się z Daesh wyraźnie ukazują, że jest bojownikiem i terrorystą nieposiadającym wiedzy na temat islamu. Muzułmańska nauka o rodzinie podkreśla jej wartość, dzieci zaś są określane mianem daru Boga i wyrazem jego błogosławieństwa. Atak na rodzinę dokonany w Nicei miał zapewne w zamyśle Mohameda Bouhlela ukarać społeczność zachodnią za zbyt rozwiązły sposób życia, zwłaszcza w związkach nieformalnych, a także brak szacunku dla wartości małżeństwa i rodziny.

ATAK NA ADMINISTRACJĘ UNIJNĄ

Bruksela jest sercem Unii Europejskiej, stolicą krajów członkowskich, w której swoje siedziby mają główne instytucje wspólnoty międzynarodowej⁴¹. Postrzegana bywa jako kwatera główna zarządzania Europą, ale także stąd wydawane są decyzje oddziałujące znacznie poza granice unijne. Politycy europejscy ustalają prawo, które nierzadko dotyczy także świata muzułmańskiego, jak chociażby postanowienia dotyczące walki z tzw. Państwem Islamskim. Zaatakowanie administracji Unii Europejskiej było niezwykle wyzowaniem dla terrorystów sympatyzujących z organizacją Daesh. Udowodnili oni, że żadne miasto oraz państwo nie jest nie do zdobycia przez bojowników, w tym również centrum zarządzania wspólnotą. Oprócz głównego celu, jakim było uderzenie w serce Unii Europejskiej, zamach w Belgii był odwetem za udział państwa w interwencji przeciwko samozwańczemu kalifatowi podczas wojny w Iraku.

ATAK NA WARTOŚCI RELIGIJNE

Niemcy są drugim krajem Unii Europejskiej pod względem liczby muzułmanów (5 milionów). Struktura społeczna wyznawców islamu w Niemczech jest zróżnicowana. Mieszkają tu Turcy, którzy przybyli tu jako gasterbeiterzy w latach 60. XX w.⁴² Ponadto w kraju żyją uchodźcy oraz imigranci z państw Bliskiego Wschodu. Największym i najbardziej krwawym atakiem terrorystycznym w Niemczech w 2016 r. był atak na wartości religijne, do którego doszło 19 grudnia w Berlinie podczas Jarmarku Bożonarodzeniowego. Agresja wymierzana przez bojowników utożsamiających się z islamem, przeciwko wartościom chrześcijańskim miała miejsce także w innych częściach Europy. 26 lipca 2016 r. zaatakowani zostali uczestnicy mszy katolickiego kościoła w Normandii. Został wówczas zamordowany 85-letni ksiądz.

⁴¹ Cf. B. Ćwiertniak, *Bruksela jako stolica Europy – historia, rola, korzyści i zagrożenia. Dlaczego Bruksela została stolicą UE?* (online), <http://www.ic.europeistyka.uj.edu.pl/documents/31861989/a4f58278-fa81-46a5-83ed-2e5efbc39bb6> (4.01.2020).

⁴² Cf. A. Pięta, *Turcy jako gasterbeiterzy w Niemczech w latach 1961-2000*, „Dzieje Najnowsze” 2005, nr 1(37), s. 191-194.

ATAK NA BRAK NIEMORALNOŚĆ

W dniach 17–18 sierpnia 2017 r. w miastach Katalonii miała miejsce seria zamachów terrorystycznych, do których przyznało się tzw. Państwo Islamskie. Terrorysty zaatakowali spacerowiczów na ulicy La Rambla w Barcelonie. Deptak ten jest znanym w świecie miejscem spotkań, także osób homoseksualnych. Przy tej ulicy znajduje się wiele restauracji i klubów organizacji LGBT, a także organizowane są parady równości. Dla radykalnych bojowników muzułmańskich zachowania homoseksualne zaliczają się do najpoważniejszych grzechów, jakich może dopuścić się człowiek. Zapewne z tego powodu celem ataku była stolica Katalonii, którą radykałowie utożsamiają z rozwiązłością, sodomią i brakiem wszelkiej moralności. Należy podkreślić, że od 3 lipca 2005 r. w Hiszpanii istnieje możliwość zawierania małżeńskich związków homoseksualnych, które są traktowane na równi z małżeństwami heteroseksualnymi. Możliwe jest także adoptowanie i wychowywanie dzieci przez pary jednopłciowe⁴³.

Należy zwrócić uwagę na jeszcze jeden istotny aspekt dokonywania zamachów na Półwyspie Iberyjskim. Przez blisko 800 lat na terenach dzisiejszej Hiszpanii byli obecni Arabowie, którzy zajęli Andaluzję w 711 r. i panowali w emiracie i kalifacie Kordoby⁴⁴. W ambitnych, aczkolwiek nierealnych planach tzw. Państwa Islamskiego jest odzyskanie wpływów muzułmańskich na Półwyspie Iberyjskim⁴⁵.

ATAK NA DEMOKRACJĘ

Celem ataku terrorystycznego stał się również francuski Strasburg – miasto, w którym swoje siedziby mają główne instytucje Unii Europejskiej, w tym oficjalna siedziba Parlamentu Europejskiego i Rady Europy. Ponadto w Strasburgu mieści się także Europejski Trybunał Praw Człowieka. Z tego względu można jednoznacznie stwierdzić, że przeprowadzenie zamachu terrorystycznego w tym mieście było atakiem na demokrację.

11 grudnia 2018 r. w trakcie jarmarku bożonarodzeniowego zamachu dokonał Cherif Chekatt, 29-letni obywatel Francji, pochodzenia algierskiego. Terrorysta, strzelając do zgromadzonych na jarmarku ludzi, krzyczał: *Allah Akbar!* W wyniku ataku zginęło 5 osób, a 10 zostało rannych. Wśród ofiar był Polak, mieszkający we Francji, Bartosz Niedzielski⁴⁶, oraz obywatele innych państw. Cherif Chekatt urodził się i mieszkał w Strasburgu. Znany był także francuskim organom ścigania, ponieważ był 27 krotnie skazany za różne przestępstwa

⁴³ Cf. M. Thornberry, *Spain's Highest Court Agrees To Hear Gay Marriage Challenge*, <http://365gay.com>, (4.01.2020).

⁴⁴ Cf. H. Stierlin, *Islam od Bagdadu do Kordoby. Wczesne budowle od VII do XIII stulecia*, Warszawa 1997, s. 87–113.

⁴⁵ Cf. *ISIS zaprezentowało mapę swojego imperium. W tych krajach chce przejąć władzę do 2020 roku*, <http://wiadomosci.onet.pl/swiat/isis-zaprezentowalo-mape-swojego-imperium-w-tych-krajach-chce-przejac-wladze-do-2020/7q914m>, (4.01.2020).

⁴⁶ Cf. *Premier: Podjąłem decyzję o przyznaniu specjalnej renty rodzinie Bartosza Niedzielskiego*, <https://www.gazetaprawna.pl/artykuly/1387865,specjalna-renta-dla-rodziny-zmarlego-w-strasburgu-bartosza-niedzielskiego.html>, dostęp: 4.01.2020.

dokonane we Francji, Niemczech i Szwajcarii. Znajdował się także na liście S, a więc spisie przestępców mogących stanowić zagrożenie terrorystyczne. Jego poglądy zradyzowały się podczas odbywania kary więzienia za przestępstwa kryminalne. Podczas pobytu w zakładzie penitencjarnym nakłaniał współwięźniów do przejścia na radykalny islam. Zjawisko radykalizacji poglądów wyznawców islamu odbywających karę pozbawienia wolności jest coraz bardziej powszechne. Belgijskie służby wywiadowcze informowały w 2017 r. o trwającej wśród pospolitych przestępców rekrutacji do oddziałów „gangsterów dżihadystów”⁴⁷.

PODSUMOWANIE

Przeprowadzona analiza umożliwia podjęcie próby odpowiedzi na postawione we wstępie pytania. Niewłaściwie przekazywana i źle interpretowana religia, w niniejszym artykule jest to islam, może stać się fundamentem do podejmowania radykalnych działań wymierzonych przeciwko innym ludziom. Unaocznily to wydarzenia, których uczestnikami osobiście lub przez przekaz medialny byli niemal wszyscy ludzie na świecie. Radykalna myśl islamu stała się przyczyną agresji oraz nienawiści skierowanej przeciwko osobom posiadającym odmienny światopogląd. A zatem w radykalizmie muzułmańskim nie ma miejsca na tolerancję, o której islam uczy.

Jednym z głównych wyzwań XXI w. jest walka z terroryzmem oraz podejmowanie rozmaitych działań w jego zwalczaniu. Akty terrorystyczne są praktycznie niemożliwe do przewidzenia, zarówno miejsce, jak i czas ich ewentualnego przeprowadzenia. Jednocześnie ich nieprzewidywalność oraz nieuchronność potęguje poczucie zagrożenia wielu społeczności. Jak wykazano powyżej, terroryzm posiada różne rodzaje i wymiary, wśród których znajduje się również aspekt religijny postrzegany jako jedno ze współczesnych zagrożeń bezpieczeństwa. Terroryzm uwarunkowany religijnie, a o takim mówimy w analizie terroryzmu muzułmańskiego, posiada szczególnie silną motywację duchową, często argumentowaną osiągnięciem natychmiastowego zbawienia i łącznością z Absolutem, a także koniecznością złożenia ofiary z życia. Jest on traktowany jako boski obowiązek, a często również jako akt uświęcony, niemal sakramentalny. Dlatego bywa znacznie bardziej drastyczny, aniżeli terroryzm świecki.

Terrorysta motywowany względami religijnymi, pojmując przemoc w aspekcie niemal sakramentalnym, będącym wypełnieniem obowiązku pochodzącego od samego Boga. Nierzadko także czyn taki postrzegany jest jako odpowiedź na teologiczne żądanie. Wówczas działanie terrorystyczne nabiera nadprzyrodzonego znaczenia, samych sprawców zaś nie obowiązują żadne normy: polityczne i moralne. Zazwyczaj terrorysta stara się wyeliminować znaczną grupę nieprzyjaciół.

⁴⁷ Cf. B. McPartland, *Gangster-jihadist: The profile of the Strasbourg terrorist is a familiar one*, <https://www.thelocal.fr/20181212/gangster-jihadist-the-profile-of-strasbourg-shooting-suspect-a-familiar-one>, (4.01.2020).

Przeprowadzone ataki terrorystyczne w państwach Unii Europejskiej w latach 2015–2019, omówione w artykule, ukazały bezwzględność osób w nie zaangażowanych. Były prezentacją niezwykle silnej motywacji w manifestacji własnych poglądów. Liczne ofiary śmiertelne oraz osoby ranne były także dowodem niewystarczających działań prewencyjnych i zabezpieczających prowadzonych przez służby bezpieczeństwa poszczególnych państw będących celami terrorystów.

BIBLIOGRAFIA

- Balicki Janusz. 2017. Radykalizacja muzułmanów w Europie – przypadek Wielkiej Brytanii. w Kryzys migracyjny w Europie. Wyzwania etyczne, społeczno-kulturowe i etniczne, 115-134. Warszawa: Wydawnictwo UKSW.
- Bielińska Kamila. 2014. „Od Al-Dżaziry do Twittera. Wpływ mediów na Arabską Wiosnę”. Przegląd Politologiczny nr 1: 381-394.
- Biuro Bezpieczeństwa Narodowego. 2020. Reakcje świata muzułmańskiego na zamach w Paryżu, <https://www.bbn.gov.pl/pl/prace-biura/publikacje/analizy-raporty-i-nota/6404,Notatka-BBN-Reakcje-swiata-muzulmanskiego-na-zamach-w-Paryżu.html>.
- Być terrorystą. 2020. <http://www.newsweek.pl/inne/raport/byc-terrorysta,29650,1,1.html>.
- Ciechanowicz Artur. 2016. Państwo Islamskie w Niemczech, Niemcy w Państwie Islamskim. RFN wobec rodzimych dżihadystów. Warszawa: Ośrodek Studiów Wschodnich.
- Ćwiertniak Bartosz. 2020. Bruksela jako stolica Europy – historia, rola, korzyści i zagrożenia. Dlaczego Bruksela została stolicą UE? <http://www.ic.europeistyka.uj.edu.pl/documents/31861989/a4f58278-fa81-46a5-83ed-2e5efbc39bb6>.
- Danecki Janusz. 1997. Kultura islamu. Słownik. Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.
- Dziekani Marek. 2005. Islam. Warszawa: Verbinum.
- Francja walczy z radykalizacją muzułmanów. Na razie nieskutecznie. 2020. <https://wiadomosci.wp.pl/francja-walczy-z-radykalizacja-wsrod-muzulmanow-na-razie-nieskutecznie-6025260141921409a>.
- Fyderek Łukasz. 2016. „Radykalizm islamski: korzenie ideologii Państwa Islamskiego”. Znak nr 1 (728): 40-45.
- Górzyński Oskar. 2020. Islamski terroryzm to nie tylko wojna przeciw Zachodowi. Najczęstszymi ofiarami są muzułmanie. <https://wiadomosci.wp.pl/islamski-terroryzm-to-nie-tylko-wojna-przeciw-zachodowi-najczestszymi-ofiarami-sa-muzulmanie-6027395461087873a?ticaid=11893c>.
- Hackett Conrad. 2020. 5 facts about the Muslim population in Europe. <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2017/11/29/5-facts-about-the-muslim-population-in-europe/>.
- Hołyst Brunon. 2009. Terroryzm. t. 1. Warszawa: LexisNexis.
- ISIS zaprezentowało mapę swojego imperium. W tych krajach chce przejąć władzę do 2020 roku. 2020. <http://wiadomosci.onet.pl/swiat/isis-zaprezentowalo-mape-swojego-imperium-w-tych-krajach-chce-przejac-wladze-do-2020/7q9l4m>.
- Izak Krzysztof. 2016. Leksykon organizacji i ruchów islamistycznych. Warszawa: Dialog.
- Kryzys migracyjny w Europie. Wyzwania etyczne, społeczno-kulturowe i etniczne. 2017. red. J. Balicki, W. Necel. Warszawa: Wydawnictwo UKSW.

- Lasota Małgorzata. 2012. „Czynniki motywujące sprawców samobójczych ataków terrorystycznych”. *Obronność. Zeszyty Naukowe Wydziału Zarządzania i Dowodzenia Akademii Obrony Narodowej* nr 1: 125-134.
- McPartland Ben. 2020. Gangster-jihadist: The profile of the Strasbourg terrorist is a familiar one. <https://www.thelocal.fr/20181212/gangster-jihadist-the-profile-of-strasbourg-shooting-suspect-a-familiar-one>.
- Parzymies Anna. 2003. Słowo wstępne. W *Islam a terroryzm*, 7-22. Warszawa: Dialog.
- Piegat-Kaczmarzyk Marta, Rejmer Zuzanna. 2010. Psychologiczne skutki uchodźstwa. W *Inny w polskiej szkole*, 15-33. Warszawa: Polskie Forum Migracyjne.
- Piętak Arkadiusz. 2005. „Turcy jako gastarbeiterzy w Niemczech w latach 1961-2000”. *Dzieje Najnowsze* nr 1(37): 191-194.
- Piwko Aldona. 2010. „Status mężczyzny w islamie”. *Collectanea Theologica* nr 80 (3): 184-195.
- Premier: Podjąłem decyzję o przyznaniu specjalnej renty rodzinie Bartosza Niedzielskiego. 2020. <https://www.gazetaprawna.pl/artykuly/1387865,specjalna-renta-dla-rodziny-zmarlego-w-strasburgu-bartosza-niedzielskiego.html>.
- Raczyński Rafał. 2015. „Wpływ migracji międzynarodowych na bezpieczeństwo wewnętrzne państwa”. *Bezpieczeństwo. Teoria i Praktyka* nr 2: 13-30.
- von Rainer Herman. 2020. Die arabische Halbinsel schottet sich ab. <http://www.faz.net/aktuell/politik/fluechtlingskrise/die-golfstaaten-schotten-sich-gegenueber-fluechtlingen-ab-13789932.html>.
- Rekordowa liczba radykalnych muzułmanów w Niemczech. Salafici zagrażają krajowi. 2020. <http://forsal.pl/artykuly/1119877,rekordowa-liczba-radykalnych-muzulmanow-w-niemczech-salafici-zagrazaja-krajowi.html>.
- Routledge Handbook of Critical Terrorism Studies. 2019. red. R. Jackson. New York: Routledge.
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dn. 19 lutego 2016 r. w sprawie wyżywienia osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz. U. z 9.03.2016, poz. 302).
- Schmid Alex. 2011. The Definition of Terrorism. w *The Routledge Handbook of Terrorism Research* 39-98. New York: Routledge.
- Stierlin Henri. 1997. *Islam od Bagdadu do Kordoby. Wczesne budowle od VII do XIII stulecia*. Warszawa: Taschen.
- Tellidis Ioannis. 2016. Religion and Terrorism. w *Routledge Handbook of Critical Terrorism Studies* 291-312. New York: Routledge.
- The International Centre for the Study of Radicalisation and Political Violence, Criminal Pasts, Terrorist Futures: European Jihdists and the New Crime-Terror Nexus. 2016. Londyn: King's College.
- The Routledge Handbook of Terrorism Research. 2011. red. A. Schmid. New York: Routledge.
- Thornberry Malcolm. 2020. Spain's Highest Court Agrees To Hear Gay Marriage Challenge. <http://365gay.com>.
- Wudarski Szymon. 2010. Terroryzm i jego konsekwencje społeczne i polityczne. w *Oblicza współczesnego terroryzmu* 95-101. Toruń: Adam Marszałek.
- Ziółek Magdalena. 2015. „Fundamentalizm islamski a zagrożenia terrorystyczne we Francji”. *Eryda* nr 1: 140-149.